

«مکتب آنال» در تاریخ نگاری فرانسه نقطه مقابل مکتب پوزیتیوسم (اثبات‌گرا) است که در دهه ۱۹۲۰ م. با انتشار مجله تحلیل (La Revue de synthese) (بنیانگذاری شد. مجموعه مقالات پیرامون این مکتب ازدهه ۱۹۳۰ در مجله آنال (Les Annales) (انتشر یافت.

این مکتب برای زمانی طولانی تمامی توجهات تاریخ‌نگاران را به خود معطوف کرده بود. مکتب آنال توجه خود را از مطالعه تنها وجه سیاسی تاریخ، متوجه اقتصادی، سازمان‌های اجتماعی و روان‌شناسی جمعی کرد. مورخان و تحلیلگران مکتب آنال تلاش کردند تاریخ را به سایر علوم انسانی نزدیک کرده و آنرا در یک مجموعه از تفسیر زندگی انسان پیوند دهند. آثار عمده این مکتب در نوشته‌های لوسین فبور (L. Febvre) (مبازه برای تاریخ)، مارک بلوخ (شفل تاریخ‌نگاری) و تز دکترای فرناند برودل (مدیترانه در عصر فیلیپ دوم) (نشکل اساسی خود را پیدا نمود).

نویسنده‌گان بر جسته این مکتب در فاصله سالهای ۱۹۵۰ تا ۱۹۶۰ م. جغرافیای تاریخی و از ۱۹۷۰ مسایل هوشی و روانی را وارد تحلیل‌های تاریخی مکتب آنال کرددند مسائلی که تا آن زمان در بررسی‌های تاریخی سابقه نداشته است.

در مکتب آنال که مارک بلوخ، لوسین فبور و فرناند برودل از پیشگامان آن هستند تکیه بر جامعیت فنکر تاریخی است، به عبارت دیگر تاریخ باید در بررسی جامعه بشری ابعاد جغرافیایی، اقتصادی، روانی، سیاسی، دینی و ... را در نظر گرفته و در یک سیستم آبراهامی مطالعه و ارزیابی قرار دهد. انتقادهای گروه آنال بر مکتب تاریخ‌نگاری سنتی به روایت آقای فولادوند به شرح زیر است:

۱- این مکتب تاریخی تنها اسناد و منارک کتبی و شواهد مستقیم را در نظر می‌گیرد حال آنکه اسناد و منارک غیر کتبی و شواهد غیر مستقیم نیز در مورد فعالیت انسان اطلاق‌اند اراوه میدهند.

۲- این مکتب تاریخی اثبات‌گرا (پوزیتیوسم) بر رویدادها و حوادث غیر عادی تکیه می‌کند در حالیکه شناخت زندگی اجتماعات که با پژوهش در رویدادها و وقایع عادی و مکرر حاصل می‌گردد جالب توجه‌تراند.

۳- این مکتب تاریخی ارزش زیادی برای حوادث سیاسی و دیبلماتیک و نظامی قائل است و به غلط وقایع اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را به چیزی نمی‌گرد.

۴- این مکتب تاریخی که انکاس فرانسه‌شکست خورده در سال ۱۸۷۰ میلادی است محافظه‌کار و بیش از اندازه محظوظ می‌باشد، از بحث و مجادله اجتناب می‌ورزد، به ندرت جرأت نتیجه‌گیری پیلایمی کند و به طور کلی از هرگونه ترکیب و تلفیق مسائل صرفنظر می‌نماید.

فرناند برودل در ۱۹۰۲ م. به دنیا آمد. تحصیلات خود را در رشته تاریخ انجام داد و برای مدت ده سال از ۱۹۲۳ تا ۱۹۳۲ م. در الجزایر بسر برد. در آنجا بود که وی مدیترانه را شناخت. مدیترانه را از سواحل دیگرش، دقیقاً خلاف جهت آنچه از گذشته معلوم بود به نقد و بررسی کشید. فبور، مراد و دوست برودل، تأثیر شگرفی در وی گذاشت و همو بود که پایان نامه دکتراش را سرپرستی و هدایت کرد. موضوع پایان نامه وی ابتدا سیاست مدیترانه‌ای فیلیپ دوم بود. به پیشنهاد فبور این عنوان به مدیترانه در عصر فیلیپ دوم تغییر یافته و این خود چشم انداز دیگری فراوری مورخ گشود.

برودل طی سال‌های تحقیق، از آرشیوهای سیمانکاس Simancas، مادرید، ژنوا، روم، نیز و دوبرونیک Dubrovnik استفاده کرد. وی از سال ۱۹۳۷ تا ۱۹۳۹ م. در بزریل به سر برد و در فاصله جنگ جهانی دوم از ۱۹۳۹ تا

مکتب تاریخ‌نگاری آنال و «فرناند برودل»

دکتر مسعود مرادی

فرناند برودل

«مکتب آنال» در تاریخ‌نگاری فرانسه، نقطه مقابل مکتب پوزیتیوسم (اثبات‌گرا) است که در دهه ۱۹۲۰ م. با انتشار مجله تحلیل (La Revue de synthese) (بنیانگذاری شد. دهه ۱۹۲۰ م. با انتشار مجله تحلیل (La Revue de synthese) (بنیانگذاری شد.

آلمان به فرانسه، نوشته‌هایش را مجدداً مرور کرد و پایان‌نامه دکترای دولتی خود را دفاع نمود. کتاب مدیترانه او سرگذشت یک زندگی است. چاپ اول آن ۱۱۶۰ صفحه و چاپ دوم آن ۱۲۲۲ صفحه شد و به پایان‌نامه دکترای نمونه برای نسل‌های بعدی مورخان درآمد.

دوره‌های سه‌گانه‌ای که برودل در پایان‌نامه خود مطرح می‌کند به شرح زیر است:

اولین سطح: تاریخ بدون تحریک، که انسان در ارتباط با محیطش قرار داشته و در آن محصور است و به آن تعلق دارد.

تاریخی که به کنده پیش می‌رود و کمتر متحول می‌شود.

دومین سطح: یک تاریخ منظم و دارای ساختار است که می‌توان به آن عنوان «تاریخ اجتماعی» اطلاق کرد. تاریخ اجتماعی گروه‌ها و سازمان‌های اجتماعی.

سومین سطح: تاریخ سنتی که در آن نه انسان بلکه فرد حاکم است، آنچه در سطح جامعه می‌گذرد و آن عبارت است از قدرتی که بازار به حرکت درمی‌آورد. تاریخی که در اینجا عجول، عصبی و تندگز است.

آخر برودل با ویزگی‌های مکتب آنال و برخلاف‌شیوه‌های معمول تاریخ‌نگاری فرانسه نگاشته شده بود. شخصیت محور تحقیق، فیلیپ دوم نبود بلکه یک دولتمرد بود و دریابی مدیترانه به عنوان فضای حیاتی دریابی مورد بررسی و مطالعه قرار می‌گرفت. برودل از جغرافیای انسانی سخن به میان اورده بود. از فضایی کمتر جربان تاریخ به تصویر کشیده شده بود. برودل از کارهای لوسین فبور درباره زمین و تحول انسانی یعنی آنچه که قبلاً بدان توجه‌داشته است می‌نماید.

با تعمق در گفتوگوی فرامه امده در مکان و زمان، فرناند برودل به مسئله «حققت زمان» می‌پردازد: «آیا ملزم به زمان تعزیز کردن تاریخ از سایر جنبه‌های زندگی هستیم؟ آیا می‌توانیم تاریخ را جدای از زمان جغرافیایی و یا زمان اجتماعی و یا زمان فردی مجرزاکنیم» (P. XV).

به تعبیر و فنی ریشه پنج مفهوم کلیدی در تز دکترای دولتی برودل وجود دارد:

۱- مسئله طبقه‌ها شامل طبقه زیرین (منطقه‌تار) که برودل نام تمدن مادی بر آن می‌نهاد. منطقه‌های که در عین حال که بازار، مشروط به آن است در قوانین بازار محصور نمی‌شود: جمعیت، مواد غذایی پایه‌ای، تکنیک، مسکن، پوشاش، مد، پول و غیره است. در طبقه‌ها بازار و میدالات است. در طبقه دوم طبقه شسته و رفتہ سرمایه‌داری است.

۲- مسئله زمان جهان و بیان مجموعه‌های بزرگ‌بینز مطرح است که شامل مجموعه‌های مکانی و زمانی است مثل مجموعه‌های بزرگ مذهبی، حکومتی، ایدئولوژیک که فهم تاریخ کلی و جامع را آسان می‌سازد.

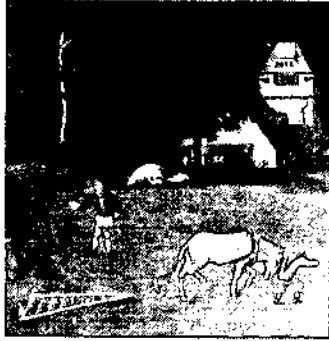
۳- از نقطه نظر برودل محل مناسب شد سرمایه‌داری در محل گردش تجارت بزرگ و به ویژه گردش تجارت راه دور بود که شامل فرآوردهای لوکس (لویه) می‌شد. سپس در گردش تجارت پولی تحت اشکال مختلف آن از بیستم پشت‌وانهای بولی تا اسکنهاهی بانک انگلستان را در بر می‌گرفت.

۴- به نظر برودل از سال ۱۹۷۴ وارد دور رکود اقتصادی طولانی مدت شدایم. این بحران فقط به نصف مربوط نیست. سازمان‌های سیاسی و دولت‌ها فقطی توانند اثرات این بحران

Fernand Braudel

Civilisation matérielle, économie et capitalisme

XVe-XVIIIe siècle

I. Les structures du quotidien

که آیا سرنوشت امروزی کاپیتالیسم را می‌توان در روشنایی تاریخ گذشته‌اش فهمید؟

فهرست تفصیلی مجلدات این کتاب به شرح زیر است:

جلد اول دارای هشت بخش بوده که این بخش‌ها عبارتند از: جمعیت جهان (بررسی‌های آماری)، نامصرفی روزانه (غذاهای اساسی مردم)، نوشیدنی‌ها و خوراک‌های اساسی مردم، پوشش و مد و عادات مردم، مهارت‌های تکنیکی - انژری و فلزگری، انقلاب‌ها و عقابماندگی، تکنیک‌ها و روش‌ها، پول و سیستم پولی، و در پایان شهرها و چگونگی پردازید آمدن و رشد و ترقی آنها مورد بررسی قرار گرفته است.

جلد دوم دارای پنج بخش است که عبارتند از: بازارهای قابل مبادله، اقتصاد در برابر بازار که از چگونگی گردش کالا بر اساس عرضه و تقاضا بحث شده‌اند. در قسمت سوم از تولیدات یا کاپیتالیسم نزد دیدگران سخن به میان اورده و چهارمین بخش به کاپیتالیسم در سرزمین خودش می‌پردازد و پنجمین بخش از جامعه به عنوان مجموعه مجموعه‌ها سخن به میان می‌آورد.

جلد سوم شامل شش بخش است. اولین بخش به تفصیل یا تمايز زمان و فضای حیاتی انسان می‌پردازد. که عبارت است از فضا و اقتصاد (اقتصاد جهانی) بخش دوم به اروپا، از اقتصاد قدیمی و کهن تا تسلط شهرهای قابل و بعد از ونیز، تروتاهای قابل توجه در شهرهای پیرتقال و ونیز و جنووا در این قسمت مورد بررسی قرار می‌گیرد. بخش سوم به بررسی وضعیت اقتصادی آمستردام می‌پردازد.

بخش چهارم به بازارهای ملی و بخش پنجم به دنیا برای اروپا یا علیه اروپا اختصاص دارد. انقلاب صنعتی و رشد اقتصادی در بخش ششم مورد بحث قرار گرفته است و در نتیجه‌گیری از واقعیت‌های تاریخی و واقعیت‌های موجود بحث می‌نماید و با این سؤال به پایان می‌رساند که آیا کاپیتالیسم به حیات خود ادامه‌خواهد داد؟

نشانگر سختی‌ها و رنج‌هایی است که انسان در زندگی متحمل شده است.

در دومین جلد به نقش مبادلات اقتصادی تکیه می‌شود، وسائل و راهکارهای اساسی این مبادلات در مرور زیر خلاصه می‌شود: «دوره‌گردی» و «بازار». کمدومنی با قواعد سرمایه‌داری هماهنگی و همستگی دارد. نویسنده در این جلد تلاش دارد تقویان حاکم بر فعالیت‌های اقتصادی بازار و سرمایه‌داری را به دست آورد.

در این جا تبادلاتی که به صورت طبیعی در جریان زندگی پیش صورت می‌گرفته مورد بررسی و توجه قرار میدهد. این تبادلات در ابتدا بر اساس رقابت نبوده‌اند و سپس با توجه به فقرات‌گیری کاپیتالیسم (سرمایه‌داری) و با قدرت‌گیری بخش‌های خصوصی، رقابت‌ها پذیده‌آمدند و بتدریج تشدید شدند. در تعییر بروولد، کاپیتالیسم همواره برای خودش امتیازهای خاصی قائل شده است. این امتیازات در بخش‌هایی که در گذر زمان از قرن ۱۵ تا قرن ۱۸ تغییرات وسیعی یافته بوده است، نه فقط در صنایع بلکه در بخش بانک و سوداگری بین‌المللی قرار داشته‌اند.

سومین جلد به کرونولوژی یا زمان‌نگاری تاریخ اقتصاد جهانی قرن‌های ۱۵ تا ۱۸ اختصاص دارد. البته نه تمام جهان بلکه در بخش‌هایی که به طور بسیار نادری به مفهوم «زمان جهان» تعلق دارند. توجه‌نویسنده در اینجا به میدالات بین‌المللی

Fernand Braudel

Civilisation matérielle, économie et capitalisme

XVe-XVIIIe siècle

2. Les jeux de l'échange

References

در «مکتب آنال» که
 مارک بلوخ، لوسین فبور و فرناند
 برودل
 از پیشگامان آن‌هستند
 تکیه بر جامعیت تفکر تاریخی است
 به عبارت دیگر، تاریخ باید
 در بررسی جامعه بشری ابعاد
 جغرافیایی، اقتصادی، روانی،
 سیاسی، دینی و... را در نظر گرفته و
 در یک سیستم آنرا مورد مطالعه و
 ارزیابی قرار دهد.

«مکتب آنال» توجه خود را از
مطالعه تنها و چه سیاستی تاریخ متوجه
وجه اقتصادی،
سازمان های اجتماعی
وروان شناسی جمعی کرد

قرار گرفته است. تمام مناطقی که پیوستگی های تنگاتنگی با این مندن های باستان داشته اند. در اینجا بطور عام دو بخش بزرگ اروپا و خاور دوری که به هند چسبیده موردنوجه قرار داشته اند را مورد توجه قرار میدهد. شهر های چون ونیز در قرن ۱۵، جنوا، آمستردام و لندن تا قرن ۱۹ که با سرمایه داری جهانی پیوندی مستقیم داشتند. وی می خواهد به این سوال پاسخ دهد

۵- مقصد رسیدن به مجموعه مجموعه‌ها یعنی جامعه است. شناخت سلسله مراتب آن، بهم پیوستگی های آن و شکافها و بردگی های شدیدش (شورش‌ها، قیام‌ها و انقلاب‌ها) مقصد مطالعات تاریخی است.

کار عظیم فرناند برودل پیرامون تمدن مادی، اقتصاد و کالیپتالیسم در قرن ۱۸-۱۵ در سه جلد و مجموع ۲۵۱۴ صفحه نوشته شده است. این کتاب از طریق انتشارات جیبی (منابع) در قطعه جیبی به سال ۱۹۷۹ به چاپ رسیده است. عنوان این سه جلد به شرح زیر است:

جلد اول «زندگی روزمره»، جلد دوم «میادلات» و جلد سوم «زمان دنیا».

این سه جلد مقدمه‌ای درباره تاریخ جهان در قرنهاي ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸ میلادی می‌باشد. سفری از لابلای قرون و اعصار، مکان‌های جغرافیایی، تمدن‌هایی که در قاره‌های آسیا، آمریکا و افریقا محصورند و گسترش طلبی و فروزنخواهی بی‌رحمانه تمدن اروپا آنجا را مورد تجاوز خود قرار داده است. همچنین این اثر نگاهی است عمیق درباره طبیعت و نقش یک عامل مهم یعنی کالیپتالیسم که نویسنده‌ها خلاف تلقی‌های زمان خود بدان پرداخته است؛ انجام او به عنوان اقتصاد بازار مورد توجه قرار میدهد. در تلقی برودل بخش سوم و قابل توجه اقتصاد یعنی تولیدات دهقانی که در حاشیه قرار دارند نقش عمده‌ای بازی می‌کنند، اگر به میزان کافی باشند و یا اضافی باشند به بازاری دورتر نیازمند خواهند بود.

در اولین جلد از این اثر، برودل از ممکن‌ها و ناممکن‌ها سخن به میان می‌آورد زندگی روزمره و ساختار آن مواد اصلی تشکیل دهنده فرهنگ را قبل از تحولات و انقلابات صنعتی پیدید می‌آورد. آنچه در اینجا مطرح است عبارت است از: فقر و تجاعل‌گرایی، شیوه‌های کهن دهقانی، مواد خوارکی، پوشاش و مسکن، فقر و دارایان، ابزار، تکنیک‌ها، پول و انواع آن و شهرها. همه اینها نصاوبری بزرگی از زندگی روزانه مردم را به نهایتی می‌گذارند. چهارمی که او از گذشته ترسیمی کند